

ADELINA TĂTAR MIOARA (STAN) APREOTESEI

Calendarul ucrainean

La granița României cu Ucraina, acolo unde se “agață harta-n cui”, turistul, și nu numai, este întâmpinat de oameni și locuri. Oamenii sunt români și ucraineni, care conviețuiesc vorbind româna și ucraineana. Sunt oameni calzi, primitivi, care comunică cu ușurință cu toți cei care vor să le cunoască tradițiile și obiceiurile.

Calendarul ucrainean este decalat față de cel ortodox cu 14 zile (două săptămâni), fiind calendar iulian. Datorită acestui decalaj, Sfintele Sărbători ale Crăciunului sunt sărbătorite în data de 6 ianuarie (Gerar), cu mult fast și tradiții. Ucrainenii nu țin Postul Crăciunului, dar fiind o sărbătoare importantă, familia se reunește în fața mesei încărcate cu bunătăți. Denumirea în ucraineană a Crăciunului este Ruzdvo.

Anul Nou este sărbătorit în data de 13 ianuarie, denumirea ucraineană fiind: Vaselea. La o săptămână după Anul Nou, în data de 19/20 ianuarie, ucrainenii sărbătoresc Boboteaza, denumită: Odorși.

În calendarul ortodox urmează sărbătorirea celor trei sfinți: Vasile, Grigore și Ioan la data de 31 ianuarie; ucrainenii au pentru această sărbătoare o dată mobilă, denumirea ucraineană fiind: Treoh Seateteli.

În luna februarie (Făurar) la o dată mobilă se sărbătorește Stricinea, venerând întâlnirea primăverii cu vara. Obiceiul din bătrâni spune că dacă în ziua respectivă este frumos, atunci așa va fi tot anul.

Luna lui Mărțișor (martie) aduce cu ea sărbătoarea Eudochia, dar și sărbătorirea lui Alexie Cel Cald. La această dată gospodarii și gospodinele își „faceau straturile”, pregătind „patul” pentru zarzavaturi și legume.

Urmează o perioadă în care sărbătorile au date mobile. Dintre aceste sărbători amintim: Sfintele Paști, cu traducere în ucraineană: Velecdeni, însemnând Ziua cea Mare, și Spasa, adică Înălțarea Domnului. Sărbătoarea urmează Postului Paștelui. Sărbătoarea Paștelui constituie prilej ca întreaga familie să se reunească fericită.

Sărbătoarea Duminica Floriilor, denumită Bucicova Nedilia, precum și Rusaliile, denumite Setanidia, au loc la date mobile.

Luna lui Florar aduce cu ea în data de 6 mai sărbătoarea Sf. Gheorghe, denumită Iurea. Este data la care oamenii își împodobesc casele cu frunze de nuc sau stejar. Tot la această dată „se luau slujile” și se făceau „tocmelile”.

Luna iunie (Cireșar) aduce o dată cu căldura și sărbătoarea numită Onufria, care marchează data de la care „nu mai cântă cucul”.

În luna lui Cuptor (iulie), se sărbătorește Sf. Ion, denumită Ivand'ile. Este sărbătoarea care marchează sfințirea țarinei, ducându-se apă sfințită la crucea din capul satului.

Urmează Sf. Petru și Pavel denumită: Petra i Panila. Cu această ocazie se sărbătoresc Sânzienele sau Ivandiu. La această sărbătoare tradiția spune că se culeg flori de sunătoare, se pun în ulei de măsline și se lasă la macerat 40 de zile. Acest ulei se consideră „bun de băut pentru răni de stomac”. De Sânziene casele și porțile gospodarilor sunt împodobite cu frunze de nuc și viță de vie.

HAVRILIA este sărbătoarea Sf. Gavril, fiind data la care „se ține pentru tunete și fulgere”, fiind și „zi cu prilej”.

În luna lui Gustar, la data de 2 august, se sărbătorește Sf. Ilie, adică Ilia. De Sf. Ilie, oamenii „se tem să nu vie Sf. Ilie peste ei”.

Sărbătoarea Sf. Ana marchează data când începe să scadă ziua și să crească noaptea.

Sărbătoarea în care „se pune apă pentru sfințit” poartă numele de Macovia. Tot în luna august se sărbătorește Schimbarea la Față (Preobrajenie), ocazie cu care se pleacă în pelerinaj la mânăstiri. Plecarea are loc de cu seară, cu Probesia, se duc alimente și se aduce apă sfințită. Data de 28 august marchează sărbătoarea Sf. Maria Mare, denumită în ucraineană Bohorodița.

În luna septembrie (Răpciune), se sărbătorește Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul adică Holovisika. Este o sărbătoare mai curioasă, în ajunul ei postindu-se, iar pentru a nu tăia „nimic cu cuțitul în acea zi” acesta este ascuns din ajun.

La 21 septembrie se serbează Sf. Maria Mică denumită Mala Bohorodița. La această dată coboară oile de la munte, sunt „plătite slujile și ies din slujbă”.

Finalul lunii aduce cu el sărbătoarea Sf. Cruci – 27 septembrie – denumită Hresta, fiind o zi marcată de post. Postul Sf. Cruci se respectă ca și cel de Crăciun și Paști cu sfințenie.

La data de 14 octombrie (Brumărel) se sărbătorește „Acoperământul Maicii Domnului”, sărbătoare denumită Pocrova.

Cu o sâmbătă înaintea Sf. Dumitru are loc iluminăția (Subota pamneatna). Este o sâmbătă cu bogate implicații religioase, zi în care se fac parastase, familia și prietenii mergând la mormintele celor dragi dispăruți. Se duc flori și lumânări, astfel încât mormintele se transformă în covoare multicolore printre care strălucesc lumânările aprinse.

În data de 8 noiembrie (Brumar) se sărbătorește Sf. Dumitru (Dmetria). La 21 noiembrie este serbat Sf. Mihail (Mihaila).

Ultima lună a anului (Undrea) aduce cu sine la 13 decembrie sărbătoarea Sf. Andrei denumit Adria. Este ocazia cu care „se caută de ursit”.

Sf. Nicolae (Necole) este așteptat în data de 19 decembrie. Cu această ocazie copiii își pun ghetuțele în geam pentru ca moșul să lase la fiecare din ei câte ceva.

Urmează apoi Crăciunul și ciclul se repetă.

Informatori:

Zvenca Ana; porecla: Nechișca; casnică; 54 ani; 8 clase; str. Pedlaj nr. 1013, Ruscova, MM

Bumbar Nastaca; porecla: Grăbuțuț; casnică; 51 ani; 10 clase; str. Pedlaj nr.1014, Ruscova, MM

Dros Notaca; porecla: Gaftiucea; casnică; 72 ani; 1 clasă; str. Poliția nr.100, Repede, MM

Miculaiciuc Liuba Mihaela; fără poreclă; învățătoare; 37 ani; studii superioare, Chișinău; str. Poliția nr.100, Repede, MM